

Om Kønsfrihedsforbrydelser i Ægteskabet.

Af Fuldmægtig i Skattedepartementet Viggo Koppel.

Den nedenstaaende Undersøgelse vedrørende Spørgsmaalet om Kønsfrihedsforbrydelser i Ægteskabet forelaa allerede forinden Offentliggørelsen af Straffelovs-Commissionens Udkast til »Almindelig borgerlig Straffelov«. Den udgives nu med enkelte Tilføjelser af Hensyn til det nævnte Udkast og med enkelte Ændringer og Udeladelser.

Det vil formentlig være tilstrækkeligt at gøre følgende (meget sammentrængte) Bemærkninger om den til Grund liggende Opfattelse af Kønsfrihed og Kønsfrihedsforbrydelser:

Ved Kønsfrihed forstaaes: Selvbestemmelsesretten med Hensyn til mellemkønsligt Samkvem. Ogsaa omfattende, hvad man nu plejer at udsondre som et særligt Begreb under Navn af »Blufærdighed«. Paa den anden Side afgrænset fra det vidtomspændende kønslige Omraade i Alm. ved Udtrykket »mellemkønsligt Samkvem« (det intersexuelle eller rent sanselige Samkvem eller, som det ogsaa kan udtrykkes, det Samkvem mellem Personer af forskelligt Køn som saadanne, for hvilket Samleiet er den normale Hoved-Ytringsform).

Denne Selvbestemmelsesret forudsættes dernæst beskyttet for dens egen Skyld — dens Betydning for Individernes og navnlig Kvindernes personlige Udvikling. Bl. a. vil det ud fra denne Anskuelse ikke længere være nødvendigt at begrunde Retsbeskyttelsen for Kønsfriheden ved Hjælp af Begreber, der som f. Ex. »Kønsæren« kun fører til en højst ufuldkommen Retsbeskyttelse med vidtgaende Prigivelse af Kvindene og Given Mændene fri Bane.

En Kønsfrihedsforbrydelse foreligger saa, naarsomhelst Selvbestemmelsesretten med Hensyn til mellemkønsligt Samkvem krenkes. Og det er Tilfældet, hver Gang en Person paa den ene eller anden Maade drages inden for det mellemkønslige Samkvems Sphære; forudsat, at dette sker ved et Indgreb af en fremmed Villie. Vægten lægges altsaa ikke paa det, ligeledes til Indskrænkninger i Retsbeskyttelsen førende, »konusædelige« (uterlige eller utugtige), men paa det »kønslige«, »:

enhver uden den ene Parts fuldgyldige Villie hidført Forbindelse med mellemkønsligt Samkvem. Tillige kan fremhæves, at Kønshedsforbrydelsernes Begreb paa den foran angivne Maade bliver rent objektivt bestemt, saaledes at Grundlaget ogsaa brister for de delvis subjektive Begrebsbestemmelser med deres Krav om »et kønsligt Motiv« og deraf flydende yderligere Beskæringer af Retsbeskyttelsen.

Medens det efterhaanden synes at blive mere og mere anerkendt, at Kønshedsforbrydelserne, bortset fra Samleieforbrydelserne, kunne begaaes i Ægteskabet, ialfald naar det drejer sig om anomale kønslige Handlinger (»wider-natürliche Handlungen«), er det vedblivende den alm. Mening, at Samleieforbrydelserne ikke kunne forekomme mellem Ægtefæller, og der er derhos vistnok overvejende Stemning for at antage det samme med Hensyn til de andre Kønshedsforbrydelser, bortset fra de anomale Handlinger, for Nemheds Skyld de »utugtige Handlinger« (»unzüchtige Handlungen«)¹⁾.

A. Denne Udelukkelse af Kønshedsforbrydelsernes Begreb, der for Samleieforbrydelsernes Vedkommende tildels er hjemlet i de positive Straffelove (f. Ex. R. S. G. B. § 177: »ausserehelichen«), søges (I) begrundet som en Følge af Ægteskabets Natur eller Væsen, hvorved da hovedsagelig tænkes paa Ægtefællernes indbyrdes Stilling i Ægteskabet. Og, selv hvor Begrebet i og for sig ikke anses udelukket, betragtes dog (II) Straffebestemmelserne som uanvendelige af praktiske Grunde, nemlig: at Ægteskabets Fredhellighed eller Ukrænkelighed (»die Intimität der Ehe«) ikke tilsteder Indblanding fra Statens Side, at det i det enkelte Tilfælde kan være meget vanskeligt at afgøre, hvorvidt der virkelig har fundet et Overgreb Sted, og at en Straffebestemmelse for Ægteskabets Vedkommende ikke vil faa praktisk Betydning.

¹⁾ I det følgende behandles først, under A, selve Spørgsmaalet om Kønshedsforbrydelsernes Strafbarhed i Ægteskabet og dernæst, efter at dette Spørgsmaal er besvaret bekræftende, under B forskellige Spørgsmaal om (1) Strafbarhedens Hjemmel i Straffeloven, om (2) dens Gennemførelse i en ny Straffelov, og om (3) dens praktiske Betydning.

Hertil maa svares, at Kønsfriheden som Individets Selvbestemmelsesret med Hensyn til mellemkønsligt Samkvem er enhver Kvindes ufortabelige og uopgivelige Ret, og at derfor ogsaa Hustruen, hvor hun da ikke udtrykkelig er udelukket, maa anses for retsbeskyttet mod Angreb fra Mandens Side. En Udelukkelse fra Retsbeskyttelsen maatte støttes paa (og, hvor den positivt er hjemlet, forsvares med) ganske overbevisende og uimodsigelige Grunde. Saadaane kunne imidlertid ikke udledes af  gteskabets Væsen, ialfald ikke efter nugj eldende Opfattelse af  gteskabet, af K nnes Stilling i dette og i Samfundet, samt af Samfundsforholdene i det Hele taget. » gteskabets Ukrænkelighed« er dernæst, hvor f. Ex. Hustruen paakalder  vrighedens Indskriden mod Mandens Overgreb, i Virkeligheden  gteskabets Væsen om igen; Bevisvanskeligheder findes paa hele Kønsfrihedsforbrydelsernes Omraade; endelig vil det, at Straffebestemmelserne mod K nsfrihedsforbrydelserne ikke fortolkes indskrænkende til Fordel for  gteemanden, ialfald have den praktiske Betydning, der ligger i Lovens Betydning som Straffetrusel (»Warnungstafel«).

Af vor Straffelovs Bestemmelser bliver her næppe Spørgsmaal om Anvendelse af andre Bestemmelser end §§ 168, 169, 170, 176 og 185, og Striden angaaer hovedsagelig »Voldt gtsforbrydelserne¹⁾, særlig da § 168.

I. Naar man anforer » gteskabets Væsen« for Udelukkelsen navnlig af Voldt gtsbegrebet¹⁾ i  gteskabet, er det, der da først og fremmest gør sig g eldende, den mærkværdig seiglivede orientalske Opfattelse af  gteemanden som  gteherre og som Indehaver af, som det euphemistisk hedder,  gteemandens Rettigheder, eller, mere aabenhjertigt, Mandens Ret over Hustruen, særlig: over hendes Person (Legeme); det hedder jo ogsaa, at Hustruen »tilhører« Manden, er »i hans Besiddelse« o. lgn. Naar (1) disse »ægte-

¹⁾ For Nemheds Skyld benyttes den gængse Betegnelse »Voldtægt« i Stedet for den mere korrekte »Voldsforbrydelse(r) mod Kønsfriheden«.

mandsrettigheder« imidlertid forkastes og Overgreb fra Mandens Side altsaa anses at foreligge, kunde man dernæst (2) ville hævde, at Ægteskabets Væsen udelukkede, at der kan være Tale om Kønssædelighed i Ægteskabet, og at der derfor, og da Kønssædeligheden maatte anses for den egentlige Grund til de heromhandlede Forholds Strafbarhed, ialfald ikke foreligger noget strafbart Overgreb (æ: Overgreb af kønsuædelig Beskaffenhed).

Hvad dansk Ret angaaer, hedder det hos Bornemann (i Afhandlingen om Bortførelsesforbrydelsen) S. S. V. S. 175: »Manden er vistnok ikke berettiget til at fremtvinge Opfyldelsen af den fortrinsvis saakaldte ægteskabelige Pligt, men ligesaa lidt har Konen nogen Ret til at fordre at beskyttes i dens modvillige Nægtelse. At han tvunger hende til at taale, hvad hun ei er berettiget til at nægte«.

Goos udtaler S. 374 (øverst): » Ægteskabets Indgaaelse begrunder en omfattende og vedvarende Disposition »over Kvindens Kjønssegenskaber«. Skøndt Udtrykket »begrunder« er noget »tvetydigt«, og Ordene derfor ikke med Sikkerhed kan siges at omhandle andet end en blot faktisk stedfindende Raaden, maa det vel dog efter hele Sammenhængen ¹⁾ antages, at her er Tale om en Ret. I saa Fald er der her givet et drastisk, men skarpt og betegnende Udtryk for »Ægteherrens Rettigheder«, nemlig: Ret til omfattende og vedvarende Raaden over Hustruens Kjønssegenskaber (jfr. ogsaa de engelske Forfattere ndfr. S. 132—34). S. 384—85 under 5° kommer Goos direkte ind paa Spørgsmaalet og udtaler her (S. 385) bl. a.: »Samleie i Ægteskabet er sædeligt. »Vel har Manden ingen fremtvingelig Ret til det, og de af »ham mod Hustruen anvendte Tvangsmidler for at opnaa »det hjemfalde til Straf efter almindelige Regler. Men de ere »ikke strafbare som Kjønsfrihedsforbrydelser efter de sær-

¹⁾ Spørgsmaalet om, hvorvidt Tvang til Ægteskabs Indgaaelse kan falde ind under Kjønsfrihedsforbrydelsernes Begreb.

»lige Regler herom«. Da imidlertid Ægtemandsrettigheder-
nes Anerkendelse formentlig medfører, at end ikke Tvangs-
midlerne i sig selv kunne straffes, jfr. ndf. S. 138, synes det,
som om det her er »Kønsusædeligheds-Standpunktet«, der
har gjort sig gældende mere end Ægtemandsrettighederne.

Det sidste er vistnok ogsaa Tilfældet med Udtalelsen hos
B e n t z o n S. 94: ».... den saakaldte Ægteskabspligt, der
»af vore Forfattere almindeligt betragtes som en Retspligt,
»uagtet dens Opfyldelse ikke kan fremtvinges ved Retsmid-
»ler, og heller ikke Skilsmisdom, men vel Skilsmissebevil-
»ling kan faaes af den Grund (desertio non localis). Noget
»andet er, at Samleje mellem Ægtefæller ikke indeholder
»nogen Krænkelser af Hustruens Kønsære, og at derfor f. Eks.
»Straf for Voldtægt ikke kan anvendes mod den, der med
»Magt tiltvinger sig Samleje med sin Hustru, i alt Fald ikke
»naar Ægtefællerne samlever«.

Om S t r a f f e l o v s - C o m m i s s i o n e n s U d k a s t
kan henvises til ndfr. S. 157—58.

Ifølge Udtalelserne hos G o o s anf. Sted ¹⁾ (og S. 305)
gælder den absolute Udelukkelse dog kun Samleieforbrydel-
serne, ikke de andre Kønsfrihedsforbrydelser.

Derimod fortolkes den norske S t r a f f e l o v s her-
henhørende Bestemmelser (§§ 191 ff) ifølge U r b y e som
udelukkede i Tilfælde af Ægteskab, ikke alene forsaavidt
angaaer Samleie (S. 240 med Note 3), men for alle Kønsfri-
hedsforbrydelsers Vedkommende, selv anomale Akter (S. 241
med Note 6), se nærmere ndfr. S. 161—62. Da Anvendelsen
af Tvangsmidlerne imidlertid straffes, er det maaske ogsaa
her Kønsusædeligheds-Standpunktet, der har bevirket Ude-
lukkelsen.

I t y s k R e t er Samleieforbrydelser i Ægteskab ud-
trykkelig udelukket, jfr. for Voldtægts Vedkommende R S G B.
§ 177. (Vorentwurf § 243), derimod ikke de »unzüchtige
Handlungen«.

¹⁾ »Oft, men dog her ikke ubetinget, vil ogsaa § 176 være udeluk-
ket i Ægteskabet«.

Af Theorien, der jo stadig hovedsagelig betragter Konsens (die Geschlechtshere) som det retsbeskyttede Gode, anses vistnok ubestridt *Samleieforbrydelsen* for udelukkede. Saaledes f. Ex. *Göbi G. A.* Bd. 27 (1879) S. 418: ».... der Nonsens einer Notzucht in der Ehe« og ».... das Recht des Mannes auf den Körper der Frau«, v. *Wächter* (S. 369): ».... durch seinen Beischlaf mit »ihr wird ihre weibliche Ehre nicht verletzt«; Retten til *Samleie* anerkendes, omend med Begrænsning, (anf. Sted): »Würde er auch den Beischlaf in Zeiten, in denen er keinen »Recht zu ihm hat (z. B. Krankheit), erzwingen«, »so »würde er bloss des Vergehens der Nöthigung schuldig sein«. *Selv Mittermaier* finder S. 77 (i), at det er berettiget, at *Samleie* i Ægteskab »auch bei Anwendung von Gewalt oder »List und dergl. nicht strafbar wird«. ¹⁾

Derimod gaaer den alm. Mening vistnok i Retning af at anse *de andre Konsensforbrydelser* for strafbare; dog efter nogle Forfattere ikke alle »unzüchtige Handlungen«, men nærmest kun *de »widernatürliche Handlungen«*. Af den modsatte Anskuelses Tilhængere fremkommer *Weisbrod* (1891) S. 46 med følgende typiske Udtalelser ²⁾: Forbrydelsesbegrebet er udelukket, idet man »aus »allgemeinen ethischen Gründen« maa benægte, at det har ligget »im Sinne des Gesetzgebers«. »Das eheliche Zusammenleben ist seiner ganzen Natur und seiner geschlecht-

¹⁾ Forfatteren har iøvrigt senere udtalt (*Mittermaier* i S.-P. S. 12): »Ich kann nicht einer Anschauung folgen, die jeden anderen Geschlechtsverkehr in der Ehe ausser dem naturgemässen Beischlaf für unzüchtig erklärt; aber allerdings möchte ich auch die Ehefrau gegen Gewaltakte »des Mannes geschützt wissen, selbst gegen einen erzwungenen Beischlaf; »nur ist mir sehr zweifelhaft, ob derartige Handlungen strafbar sein »sollten«. Hertil bemærkes, at, bortset fra den her noget problematiske Ret til Skilsmisse, indser jeg ikke, hvorledes man skulde kunne beskytte Hustruen, undtagen netop ved Straffebestemmelser.

²⁾ Der vel nærmest have Hensyn til »Ægteskabets Fredhellighed«, hvorom nærmere ndfr. S. 154 ff, men ifølge det dér anførte i Virkeligheden staaer i Forbindelse med »Ægtemandsrettighederne«.

»lichen Bestimmung nach ein so intimes, dass jeder Eingriff, »ja jeder Einblick nur störend, wenn nicht z e r s t ö r e n d¹⁾ auf die Harmonie« (!) »wirken muss. Uebergriffe, »die ein Ehegatte gerade in geschlechtlichen Anforderungen »an den anderen Theil sich zu Schulden kommen lässt²⁾, »regeln sich und gleichen sich wieder aus durch eben diese »Innigkeit des Gemeinschaft selbst³⁾; und ist es an sich »schon schwer zu sagen, wo im einzelnen Falle die von der »Vernunft gezogene Schranke für den ehelichen Verkehr be- »ginnt, und wo ein Uebergriff vorliegt, so wird die Sache »um so heikler, ja um so gefährlicher werden, wenn sie die »Cognition eines Richtercollegiums unterbreitet wird. Eine »Ehefrau, die in dieser Richtung unter dem Ungestüme ihres »Mannes zu leiden hat, wird sich entweder still hierin fügen »und allmähliche Besserung erhoffen« eller søge Skilsmisse, men saa længe Ægteskabet bestaaer »wird ein strafgericht- »licher Eingriff in so delicate Verhältnisse auf das Sorg- »fältigste vermieden werden müssen« — altsaa for alt i Ver- den ikke Justitsens Indskriden, men hellere Hustruens Pris- givelse til Gunst for Mandens kønlige Udskejelser! Cfr. herimod B e r n e r (1898) S. 462 (»Auch ein Ehemann«): »sein Weib ist unzüchtigen Brutalitäten von seiner Seite »nicht preisgegeben«.

Til de Forfattere, der kun anse Forbrydelsesbegrebet for anvendeligt ved »w i d e r n a t ü r l i c h e H a n d l u n g e n«, maa vistnok henregnes M i t t e r m a i e r, der S. 104 udtaler: »Doch wird man sehr genau überlegen müssen,

¹⁾ Det er Forfatteren selv, der har udhævet denne Aandriighed.

²⁾ Kan som Regel daarligt tænkes at foreligge anderledes end fra Mandens Side over for Hustruen.

³⁾ Naar Overgreb finder Sted, er »Samlivets Inderlighed« vist ikke meget værd, ialfald for Hustruen; og den »Forstaaelse«, der indtræder (»regeln sich und gleichen sich« osv.), bestaaer i Virkeligheden deri, at Hustruerne, naar Samfundet ganske lader dem i Stikken, tilsidst for- kuede og forsumpede finde sig i selv de værste Svinagtigheder fra Man- dens Side. Men det kan man naturligvis godt, hvis man har Lyst til det, kalde for »Harmoni«.

»wass denn eigentlich als »Unzucht«, d. h. die Sittlichkeit »verletzend in der Ehe gilt; die Frage ist der Rechtsprechung »zu überlassen«, og S. 113: »... jeder Geschlechtsakt wird »m. E. durch die Ehe jedenfalls der Verfolgung entzogen, »so dass der Ehegatte ihn als etwas nicht Unerlaubtes hin- »nimmt ...«. Medens det sidste nærmest leder Tanken hen paa Ægtemandsrettighederne, er det første formentlig Udtryk for Kønssædeligheds-Standpunktet, og, da Forfatteren iøvrigt nærer meget fremskredne Anskuelser, kan man sikkert gaa ud fra, at det hos ham er det sidstnævnte Standpunkt, der har gjort sig gældende¹⁾.

Ifølge engelsk Ret kan efter den alm. Mening en Ægtemand ikke begaa Voldtægt (»rape«) mod sin Hustru. Ægtemandsrettighederne fastslaaes i meget kraftige Udtryk, saaledes Russell (S. 224): »on account of the matrimonial »consent, which she has given and which she can not re- »tract«; (men han kan blive medskyldig i Voldtægt »for though«) »in marriage the wife has given up »her body to her husband«²⁾ (»she is not by him

¹⁾ Det drejede sig ogsaa S. 113 om at paavise, at Straffebestem- melsen for »Ægteskabs-Svig« (»Misbrauch unter Täuschung«) bør angaa ikke alene Samleie, saaledes som efter gældende Ret, men ogsaa »un- züchtige Handlungen«, og Forfatteren vender sig da mod Forsvaret for Indskrænkningen til Samleie, nemlig »dass nur dieser Akt in der Ehe »erlaubt sei«.

Herved kan bemærkes, at, naar man lægger Vægten paa Kønnsfri- heden i Stedet for paa Kønssædeligheden og Kønseren, vil man kunne beskytte enhver Kvinde, ogsaa Hustruen, over for ethvert Angreb, uden at være nødt til, for i visse Tilfælde at begrunde Beskyttelsen for Kvin- derne i Alm. over for visse Handlinger, at prisgive Hustruen over for saadanne Handlinger.

Mod Straffriheden for Foretagelsen af »unzüchtige Handlungen« over for Hustruen kan bl. a. netop ogsaa anføres, hvad Forfatteren her gør gældende mod Straffrihed for den Slags Handlinger ved »Misbrauch unter Täuschung«: »denn sonst kann ein Mann mit einer Frau . . . die »größten Handlungen ungestraft vornehmen . . .«. (Man behøver blot at rette »einer« til »seiner«).

Se nu Mittermaier i S.-P. S. 12, anført foran S. 130 Note 1.

²⁾ Udhævet af mig.

»to be prostituted to another«¹⁾). Se ogsaa samme Forfatter S. 264 (ang. »abduction«, ø: Bortførelse): »... because »she was in the lawful possession of her husband«, samt Archbold (S. 30): »that the law presumes a coercion »from the matrimonial subjection of the wife to her husband«²⁾. Først i 1904 vover Stephen (S. 208 Note 1) at røre ved et, omend meget vigtigt, Yderpunkt, idet han, anførende Ophavsmanden til den paagjældende Regel i den engelske common law, udtaler: »Hale's reason is that the »wife's consent at marriage« (!) »is irrevocable. It may be »doubtful however, whether the consent is not confined to »the decent and proper use of marital rights«³⁾. If a man »used violence to his wife under circumstances in which »decency or her own health and safety required or justified »her in refusing her consent, I think he might be convicted »at least of an indecent assault«, ø: i det mindste for, hvad der nærmest svarer til de i Strfl. §§ 176 og 185 ommeldte Handlinger. Og ligeledes synes herefter ogsaa Foretagelsen af

¹⁾ En saadan Ret har Manden vist efter orientalsk Ret, ialfald Oldtidens, saa paa dette Punkt er engelsk Ret virkelig halsbrækkende moderne. Vilde man anse det for mærkeligt, at man overhovedet kunde discutere, hvorvidt en Mand virkelig havde Ret til at tvinge sin Hustru til Samleie med Andre m. m., turde man maaske kunne gøre gjældende, at det er lige saa mærkværdigt, at man i det 19--20 Aarhundrede er nødt til overhovedet at indlade sig paa nærmere at begrunde, at en Ægtemand ej heller selv har Ret til et fremtvunget Samleie med sin Hustru.

²⁾ Jfr. ogsaa forskellige Dommeres Motiveringer i den i Z Bd. 10 (1890) S. 417 anførte (og paa Tysk oversatte) Sag R. v. Clarence 22 Q. B. D. 23, særlig (S. 421) Smith: »durch die Heirat bewilligt die »Gattin, dass ihr Ehegatte seine ehelichen Rechte ausüben kann« og Hawkins-Field: ». . . das Recht, welches einem Gatten durch die »Heirat zukommt . . . ist ein unwiderrufliches zum fleischlichen Verkehr, solange die gewöhnlichen Verhältnisse, durch diesen Kontrakt herbeigeführt, zwischen den Ehegatten existieren. Das wäre denn auch »der Grund, weshalb ein Gatte seine Gattin nicht notzüchtigen kann . . . »Der Gatte hat ein Recht auf den Körper seiner Gattin . . .«.

³⁾ Igen Ægtemandsrettighederne!

saadanne Handlinger efter Omstændighederne at maatte kunne straffes.

At ifølge fransk Ret en Ægteemand ikke kan begaa Voldtægt mod sin Hustru, vil ikke forundre, naar man erindrer, at den orientalske Opfattelse af Kvinden og hendes Stilling, særlig ogsaa i Ægteskabet, intetsteds hersker mere livskraftigt end netop i Frankrig (og de andre romanske Lande). Det forekommer næsten revolutionært, naar Garçon tager til Orde for, at Hustruen ikke ganske prisgives »Ægteherrens« brutale Svinerier, se saaledes S. 854 (Nr. 113): »Nous avons dit, que le viol n'était pas punissable, lorsqu'il était commis par le mari. Mais si le mariage a pour but l'union de l'homme et de la femme¹⁾ et si les devoirs qu'il impose, la cohabitation, l'obéissance de la femme envers le mari« (!) »établisent entre les époux des rapports intimes et nécessaires« (?!) »il ne s'ensuit pas cependant que la femme cesse jamais d'être protégée par les lois²⁾ ni qu'elle puisse être forcée à subir des actes contraires aux fins légitimes de mariage«. Dog svækkes Beundringen for et saa fremskredent Standpunkt i nogen Grad ved den efterfølgende Sætning: »Le mari, qui use des violences pour commettre des actes contre nature sur sa femme se rend donc coupable d'attentat à la pudeur«; herefter synes Hustruen nemlig kun beskyttet mod »Omgængelse mod Naturen«, og Beskyttelsen er derhos vistnok kun »§ 185« og ikke »§ 176«. Men det er dog altid mere end den »moderne« norske Straffelov af 1902, der ganske prisgiver Hustruen, jfr. ovfr. S. 129 og ndfr. S. 161—62.

1. Som det vil ses, ere »Ægtemandsrettighederne« almindelig anerkendte. De forudsættes ikke blot af de Forfattere, der som Stephen anbefaler Begrænsninger af dem, men ere ogsaa særdeles vel forenelige med

¹⁾ Et noget primitivt Standpunkt, hvis der da kun tænkes paa den sanselige Side.

²⁾ Det er jo altid noget, at Hustruen ikke ganske stilles uden for Lov og Ret. Meget værd er Beskyttelsen dog ikke.

Anskuelsen om, at de »utugtige« (eller ialfald de »anomale«) Handlinger kunne begaaes i Ægteskabet. Udøvelsen af den Slags Handlinger betragtes nemlig som stridende mod Ægteskabets Formaal¹⁾ eller ialfald som liggende uden for de ved dette Formaal afstukne Grænser, og Ægtemandsrettighederne have kun inden for disse.

Men, idet der saaledes ogsaa ud fra det paa disse Rettigheder hvilende almindelige Standpunkt kan u d s k i l l e s v i s s e T i l f æ l d e, hvor Ægteskabet ikke danner et Dække for Mandens Overgreb, blive alle saadanne Tilfælde at omtale nærmere, forinden der kan skrives til Behandlingen af Spørgsmaalet om Ægtemandsrettighedernes Berettigelse i dets Renhed:

For det første kan man altsaa erkende ialfald visse »u t u g t i g e« H a n d l i n g e r s Strafbarhed, fordi deres Udøvelse ligger uden for eller endog er i Strid med Grundlaget for de nævnte Rettigheders Anerkendelse. Om man her kan ramme alle »utugtige« Handlinger eller kun nogle og da navnlig de »anomale« Handlinger, er tvivlsomt. Det maatte i denne Henseende vistnok antages, at, hvis Ægtemandsrettighederne vare berettigede, maatte Manden ogsaa have Ret til mod Hustruens Villie at udøve de i naturlig Forbindelse med Samleiet staaende Akter; men paa den anden Side kunde det Strafbare Omraade næppe indskrænkes til de »anomale« Handlinger. Iøvrigt er det formentlig unødvendigt at gaa nærmere ind herpaa, da de »utugtige« Handlingers Straffrihed, ialfald for Ægtemandsrettighedernes Vedkommende, staaer og falder med Samleieudøvelsens.

Spørgsmaalet angaaer altsaa væsentlig Samleieforbrydelserne og da først og fremmest Voldtægtsbegrebets Anvendelighed.

Det er endvidere givet, at Ægtemandsrettighederne forudsætte et ialfald bestaaende Ægteskab, og Voldtægtsbegre-

¹⁾ Jfr. f. Ex. Garçon: »fins légitimes de mariage«, hvorved i Alm. forståes: Samleiet og Slægtsforplantningen (d. v. s. Mandens Interesse heri).

bet anses da ogsaa i Alm. for anvendeligt i Tilfælde af Skilsmisse¹⁾, derimod ikke i Tilfælde af Separation eller faktisk Adskillelse: a) da Voldtægt anses udelukket i Ægteskabet og b) dette bestaaer indtil Skilsmissen. Denne Begrundelse forekommer dog noget vel formalistisk, og Ægtemandsrettighederne kunne sikkert ogsaa opfattes som *f o r u d s æ t t e n d e* *e t f a k t i s k S a m l i v* mellem Ægtefællerne, saaledes at man ogsaa ud fra dette Standpunkt anerkendte Voldtægtsbegrebets Anvendelighed i Tilfælde af Separation og faktisk Adskillelse²⁾. Der er for det første ingen Grund til i denne Henseende at sondre mellem disse to Tilfælde, idet Manglen i sidste Tilfælde af den ved Separationen stedfindende offentlige Akt ikke paa nogen Maade berører Ophævelsen af Samlivet og Ægtefællernes Fjernelse fra hinanden og fra det fælles Hjem; og dernæst gøre disse sidste Momenter sig ikke mere gældende i Tilfælde af Skilsmisse end i Tilfælde af Separation og faktisk Adskillelse, saa længe disse Forhold bestaa. Desuden maa det vel mærkes, at en Ægtemand, der under de nævnte Forhold tvinger sin Hustru til Samleie, *e n t e n* gør det for at hævne sig, *e l l e r* for at bryde Separationen (eller af begge Grunde); saaledes at Udelukkelsen af Voldtægtsbegrebets Anvendelighed i noget af disse Tilfælde blot aabner den mandlige Part en nem og behagelig Adgang til at bryde Separationen eller dog ialfald til at tage en god og billig Hævn. Dette turde dog være et Moment af Betydning, ialfald for en moderne Lovgivning, der ønsker at yde et virkeligt Værn mod brutale Overgreb. Endelig ville formentlig ogsaa de Forfattere tage Afstand fra en saadan yderlig gaaende og ganske ydre Side af Ægtemandsrettighederne, der som *S t e p h e n* endog ville beskytte Hustruen i Samlivet, nemlig mod Ægtemandens Misbrug af disse Rettigheder.

¹⁾ Selv Weisbrod udtaler sig mod en — nu forhaabentlig forladt — Anskuelse i modsat Retning i Ostrig.

²⁾ Saaledes ogsaa Bentzon S. 94, der dog vistnok gaaer ud fra Kønssusædeligheds-Standpunktet, se ndfr. under 2 (S. 148 ff.).

At man heller ikke under Samlivet bør prisgive Hustruen, kan nemlig til en vis Grad ogsaa anerkendes ud fra Ægtemandsrettighedernes Standpunkt, jfr. navnlig den foran S. 133 anførte Udtalelse af Stephen, hvori han udtrykker sin Tvivl, om ikke Hustruens Samtykke maa anses begrænset til »the decent and proper use«. Som Omstændigheder, der kunne medføre en Vægringsret for Hustruen, nævnes »decency or her own health and safety«; man tænke sig f. Ex. Tilfælde, hvor en Mand vilde tvinge sin Hustru til Udøvelse af Samleie under Forhold, hvor saadant var forargeligt ¹⁾, eller naar hun var syg, eller han var befængt med en farlig og smitsom Sygdom. Men man tænke sig nu endvidere Tilfælde, hvor Manden lider af Sygdomme, der ikke rumme Fare for Hustruens Helbred eller Sikkerhed, at han er drukken o. lgn. Selv ud fra Ægtemandsrettighederne maa man dog — ialfald naar de allerede undergives de foran anførte Begrænsninger og ikke opfattes som absolute — kunne naae til at anerkende Hustruens Ret til at nægte Samleie i alle Tilfælde, hvor dette, uden at medføre Fare for hende selv, kunde have skadelig Virkning for Afkommet; forsaavidt altsaa ogsaa i Tilfælde af, at Manden er beruset.

Videre kan man imidlertid ikke komme ud fra Ægtemandsrettighederne. Hvor Samleiet ikke medfører Fare enten for Hustruen selv eller Afkommet, skulde Manden altsaa have Ret til at tvinge hende dertil, selv om Samleie med ham efter Omstændighederne maatte være hende nok saa modbydeligt; for ikke at tale om de Tilfælde, hvor hendes Kærlighed til og Hengivenhed for Manden er ophørt og hun maaske endog betragter Samleie med ham som en Nedværdigelse.

¹⁾ Ikke nødvendigvis, men dog ogsaa, »offentlig Forargelse« vækkende.

Det kan iøvrigt bemærkes, at, hvis Hustruens Nægtelse ikke har Hensyn til selve Samleieudøvelsen som saadan, vil der ikke foreligge Samleieforbrydelse, hvorimod der efter Omstændighederne kan blive Spørgsmaal om andre Angreb paa Kønsheden. Men dette er ikke noget særligt for »Ægteskabstilfældenes« Vedkommende.

For det er jo netop Kærnen i Ægtemandsrettighederne, at der ikke tages det ringeste Hensyn til, hvad Hustruen anser rigtigt, hvad hun føler og hvad hun vil. Tværtimod, hendes Mening ignoreres fuldstændig, hendes Følelser og Følelsesliv trampes under Fodder, og hendes frie Villie og personlige Frihed anerkendes overhovedet ikke.

Som foran S. 129 antydet, er det nemlig ogsaa meget tvivlsomt, om man, naar Ægtemandsrettighederne anerkendes, kan straffe de anvendte Tvangsmidler som saadanne. Enten har Manden Ret til Samleie, og saa kan jeg ikke indse, hvorfor han ikke skulde kunne tvinge denne Ret igennem¹⁾, eller han har ikke en saadan Ret, og i saa Fald indeholder Fremtvængelsen en Krænkelſe af Hustruens Kønsfrihed. Dette sidste kan særdeles vel forenes med, at man anerkender en Ret for hver af Ægtefællerne til Samleie i den Forstand, at Nægtelse af Samleie berettiger den anden Part til Skilsmisse, idet en væsentlig Forudsætning for Ægteskabet er bristet. Thi en saadan Ret til Samleie, for begge Ægtefæller over for hinanden, er noget ganske andet end en særlig Ret for Manden, der skulde følge af et Herredømme over og Besiddelse af Hustruen og hendes Person (Legeme).

Det maa nu allerede paa Forhaand fremhæves, at Anerkendelsen af Ægtemandens Herredømme over Hustruen, særlig hans Ret over hendes Person, og Hustruens hele eller delvise Prisgivelse Mandens Forgødtbefindende ikke passer i det moderne Samfund og navnlig er i den mest uforsonlige Strid med et af dettes fundamentale Principper, for ikke at sige selve Fundamentet for det moderne Samfund, nemlig Princippet om Individernes personlige Frihed (Selvstændighed og Ukrænkelighed), hvorefter der navnlig heller ikke anerkendes nogensomhelst Ret for en Person over en An-

¹⁾ Det Urimelige ligger ikke i, at Benyttelsen af Tvangsmidlerne ikke straffes, men i, at der overhovedet anerkendes en Ret som den nævnte.

den, end ikke i saadanne Tilfælde, hvor en Person frivillig underkaster sig en Andens Herredomme.

a. Ægtemandsrettighederne kunne imidlertid heller ikke udledes af Ægteskabets Væsen, ialfald ikke efter den nu almindelige Opfattelse af Ægteskabet.

Forudskikkes maa her den Bemærkning, at, naar det hos nogle af de foran anførte Forfattere hedder, at Hustruen ved Ægteskabets Indgaaelse gaaer ind paa, at Manden udover sine ægteskabelige Rettigheder o. Ign., ligger der heri en aabenbar »petitio principii«, idet dette ialfald kun vilde være rigtigt ¹⁾, hvis Ægteskabets Væsen hjemlede disse Rettigheder; men det er jo netop Spørgsmaalet.

Hvad er da »Ægteskabets Væsen«? Ægteskabet kan med en de fleste Retsforfatninger nogenlunde omfattende Definition siges at være: en Forbindelse mellem Mand og Kvinde, hvis Formaal er et paa Livstid tilsigtet, ialfald mere vedvarende Samliv i aandelig, materiel og kønslig Henseende, indgaaet paa en vis lovformelig Maade, hvis Iagttagelse medfører, at Forbindelsen undergives forskellige i Retsanordningen hjemlede Retsvirkninger. En saadan lovformelig indgaaet Forbindelse er en Retsinstitution, og i Stedet for Ægteskabets Væsen burde man maaske snarere sige: Ægteskabsinstitutionens Væsen.

Det er nu indlysende, at Ægteskabets Retsvirkninger afhænge af dets Formaal, saaledes som dette til enhver Tid opfattes, at Opfattelsen af Ægteskabets Formaal igen afhænger af enhver Tids Anskuelse paa de mest forskelligartede Omraader, men navnlig om Kønnenes Stilling indbyrdes og i Samfundet og om selve Samfundsforholdene, særlig Individets Stilling i Samfundet og over for Staten, Familieforholdenes Betydning o. s. v., eller med andre Ord af enhver Tids Anskuelse paa de intersexuelle, sociale, religiøse, constitutionelle, økonomiske m. fl. andre Omraader, samt at Op-

¹⁾ Og det vilde det ikke engang være, idet sikkert overmaade mange unge Piger kun har en dunkel Anelse om, hvad det egentlig er, de indlade sig paa.

fattelsen af Ægteskabets Formaal og dermed af dets Væsen og Virkninger skifter med de forskellige Tiders Anskuelse paa disse Omraader. D. v. s.: der gives ikke noget for alle Tider fastslaaet Begreb om Ægteskabets Væsen; og Retsvirkninger, som man maaske i umindelige Tider har betragtet som naturlige Følger af Ægteskabet, maa derfor forkastes, naar de ikke længere følge af eller maaske endog ere i Strid med Ægteskabets Væsen, saaledes som dette opfattes paa Grundlag af de forandrede Samfundsforhold.

Ægtemandsrettighederne ere nu netop en af vore ærværdigste Oldtidslevninger. De stamme fra den Tid, da Despotiet herskede i Staten, Slaveriet i Samfundet og Kvinderne i Virkeligheden ogsaa vare Slavinder, der tilhorte Faderen, indtil han solgte eller — senere — afstod dem til Ægtemanden, og hvis væsentligste Bestemmelse var at føde denne Born og iøvrigt tjene ham enten som Arbejdskraft eller til Luxusgenstand.

Medens nu efterhaanden Despotiet afløstes af Enevoldsmagten og Slaveriet af Livegenskab o. lgn. med Tillæg af Neger-slaveri, rykkede Kvinderne forsaavidt ogsaa opad, som de udløstes af Stillingen som henholdsvis Faderens og Mandens Slavinder. Men de betragtedes dog stadig som værende lavere staaende og Mændene underordnede, særlig i Ægteskabet, hvor Ægtemandsrettighederne holdt sig ganske uanfægtede, omend i en efter Tiderne noget formildet Form: Ægtemanden havde saaledes, foruden Retten paa det konslige Omraade, Ret til at revse Hustruen, til at spærre hende inde og i det Hele taget til at udøve Enevoldsmagten inden for sit lille Omraade paa lignende Maade, som han her tidligere kunde optræde som Despot. Aarsagerne hertil vare mange: For det første den nævnte forfatnings- og samfundsmæssige Baggrund, der ligesom den foregaaende Periode var som skabt til at afspejle sig i og præge alle Forhold; dernæst religiøse Grunde, særlig Budet om, at Hustruen skulde være Manden lydige og underdanige, og Idéen om de med mange Born velsignede Ægteskaber (Forpligtelsen til at formere

sig); endvidere økonomiske Grunde, f. Ex. Opfattelsen af Kvinderne som uegnede til at varetage deres egne Anliggender og navnlig det i Ægteskabet endnu i vor Tid herskende Forsørgelsesprincip, der naturligvis afføder den største Afhængighed for Hustruen over for Manden, m. m. Ægteskabets Formaal var da, for Hustruens Slægtninge — om hendes egen Mening var der Ingen, der spurgte, — at faa hende forserget, helst i et »anstændigt« Ægteskab, og for Manden at skaffe sig en Kvinde, der kunde passe hans Hus, føde ham Born og tilfredsstille hans sanselige Lyster.

Saa styrter Enevoldsmagten sammen, Livegenskabet og beslægtede Forhold ophæves, Negerslaveriet afskaffes og, først og fremmest, den personlige Frihed fastslaaes som Grundprincip i de fleste europæisk-amerikanske Folkesamfund; det borgerlige Ægteskab begynder tillige at vinde Indpas og Ægteskabets religiøse Betydning at tabe sig. Hvad sker der da med Hensyn til Kvindernes Stilling? I Begyndelsen saa godt som Intet; Mændenes Begejstring for den personlige Frihed og statsborgerlige Rettigheder har vist en mærkelig Tilbøjelighed til at afsvales, saasnart det begynder at dreje sig om Kvindernes Ret; særlig da, naar Anerkendelsen af denne vil gaa ud over, hvad Mændene nu engang har vænnet sig til at betragte som deres Rettigheder. I umindelige Tider havde Mændene hersket fuldstændig i egen Interesse, uden at der havde været blot Tale om Kritik, og med en enestaaende Stædighed og uden synderlig Kræsenhed i Valget af Midlerne klyngede de sig nu lige fra første Færd uden Skrupler til deres »Rettigheder«, selv om disse saa ogsaa vare Udtryk for den raaeste og modbydeligste Tankegang. Saaledes ogsaa Ægtemandsrettighederne, med Hensyn til hvilke man stadig tog sin Tilflugt bl. a. til de forskellige Religioners nogenlunde ensartede Bud om, at Hustruen skal være Manden lydige og underdanig; for mange Ægtemænd er dette det eneste af Vielsesformularen, som de erindre, saa at sige deres hele Religion. Dertil kom, at Hustruens økonomiske Afhængighed vedblev at bestaa og ligeledes den Ringeagt,

der trods alle smukke Talemaader findes hos Gennemsnittet af Ægtemænd, og Mændene overhovedet, for det Arbejde, som Hustruen yder i Hjemmet; ligesom Mandens Eneraadighed i alle Familieanliggender, navnlig ogsaa med Hensyn til Børnene, ansaaes for den eneste Ordning af Forholdet, idet man mente, at kun En kunde raade og at dette da maatte blive Manden, dels som Forsorger, dels fordi det nu engang var blevet ham.

Det er først ved Omvæltningerne i de sociale Forhold, at Fordringerne om en gennemgribende Ændring af Kvindernes Stilling, baade i det indbyrdes Forhold mellem dem og Mændene, og da særlig i Ægteskabet, og i Forholdet til Staten, opnaa den fornødne Vægt for overhovedet at kunne gøre sig gældende. Ved disse sociale Omvæltninger drives nemlig Kvinderne i væsentlig anden og højere Grad end tidligere ud i Kampen for Tilværelsen, hvorved deres Selvstændighed udvikles og baade deres og Mændenes Øjne aabnes, dels for de urimelige Skranker, der hidtil paa alle Sider have holdt dem indestængt, dels for deres Værd som selvstændige Medlemmer af Samfundet og Staten; samtidig hermed synes det saa ogsaa, som om den gifte Kvindes Arbejde og Virksomhed begynder at blive virkelig respekteret, navnlig saaledes, at hendes Arbejde med Hjemmets Opretholdelse anses lige saa betydnings-, ansvars- og værdifuldt som Mændenes økonomiske Understøttelse. Udviklingen gaaer ogsaa i Retning af at anerkende Hustruen som ligeberettiget med Manden og som medraadig over alle Hjemmets Anliggender. Idet man nu ser Ægteskabets Formaal i et vedvarende Samliv i aandelig, materiel og kønslig Henseende, kommer man derhos mere og mere til ogsaa at lægge Vægten paa den aandelige Side og ikke udelukkende paa den kønslige Side. Selvfølgelig spiller denne en stor Rolle; men den er for det første ikke den eneste Side og dernæst i det lange Løb — navnlig i Tilfælde, hvor det gode Forhold mellem Ægtefællerne bestaaer — end ikke den vigtigste Side. Det er netop her de fælles

Interesser, der give Samlivet dets Indhold og danne det blivende og bærende Grundlag i Ægteskabet.

Selv om man udelukkende vilde holde sig til den kønslige Side af Ægteskabet, indser jeg iøvrigt ikke, hvorledes man egentlig vil begrunde Ægtemandsrettighederne — nu da de Samfundsforhold, der i sin Tid medførte deres Anerkendelse, ere blevne saa grundig omkalfatrede som sket. Hvad betyder nemlig Ægteskabet for den kønslige Sides Vedkommende?

For at besvare dette Spørgsmaal maa det erindres, at der i og for sig ikke er Spor af Forskel mellem kønsligt Samkvem i og uden for Ægteskabet. Det sidste er imidlertid ifølge de positive Lovgivninger og nedarvede Anskuelser — med Rette eller Urette — ikke alene underkastet Ulemper i mange forskellige Henseender, socialt, selskabeligt o. s. v., men medfører særlig for de under saadant Samliv fødte Børn en saa ugunstig Stilling i Forhold til den, der tilkommer Børn fødte i Ægteskab, at man næsten kan sige en Undtagelsesstilling. Idet den kønslige Side af Ægteskabet saaledes er ganske analog med det, ialfald mere vedvarende, kønslige Samkvem uden for Ægteskabet (jfr. f. Ex. »Samvittigheds-Ægteskab«), medens saadant kønsligt Samkvem paa den anden Side er forbundet med de nævnte Onder, betyder Ægteskabet, for den kønslige Sides Vedkommende, i Virkeligheden kun: »det blaa Stempel« paa det kønslige Samkvem. At Ægteskabet indgaaes med det kønslige Samkvem for Øje, er ubestrideligt, og ligeledes, at Udøvelsen af dette Samkvem, som foran S. 138 nævnt, er en saa væsentlig Forudsætning, at en Nægtelse heraf under visse Omstændigheder kan medføre Ret til Skilsmisse. Dette er imidlertid fuldt ud foreneligt med den her hævdede Opfattelse af Ægteskabet fra den kønslige Side set, nemlig: En Overenskomst om at legalisere det mellemkønslige Samkvem; hvori vel ligger et Løfte om Udøvelse af saadant Samkvem, men sandelig ikke noget ubetinget og uigenkaldeligt Løfte herom.

Til Ægtemandsrettighederne kunde man kun komme,

hvis man i Ægteskabet saae en Overenskomst, hvorved den kvindelige Part, lige rent ud sagt, solgte sit Legeme til Afbenyttelse ad libitum. Men en saadan Opfattelse af Ægteskabet er det dog vel i vore Dage ikke fornødent nærmere at imødegaa. Det skal blot fremhæves, at den vilde virke ganske nedbrydende paa Ægteskabsinstitutionen, og at Ægtemandsrettighedernes Anerkendelse derfor ikke blot ikke følger af Ægteskabets Væsen, selv for den kønslige Sides Vedkommende, men tillige undergraver selve denne Institution. I Forbindelse hermed kan ogsaa bemærkes, at Anerkendelsen af en Ret for Manden som den i de nævnte Rettigheder liggende stiller Hustruerne paa et væsentligt Punkt ugunstligere end de Kvinder, der indlade sig i kønsligt Samkvem uden for Ægteskab, og derfor nemt vilde kunne bevirke en Tilbøjelighed hos Kvinderne til at erstatte det lovformelige Ægteskab med »Samvittigheds-Ægteskaber« o. Ign. ¹⁾).

Forinden man forlader den rent kønslige Side af Ægteskabet, maa tilføjes, at det ikke forandrer Sagen, om man vil søge at »forædle« denne Side ved, i Overensstemmelse med det religiøse Bud om Forpligtelsen til Slægtens Formering, som Ægteskabets Formaal at lægge Vægten paa Forplantningen, ø: Mandens Forventning og Attraa efter at se sin Slægt fortsat videre gennem sit Afkom ²⁾). For det første er denne Forventning og Attraa nærmest konstrueret »for Tilfældet«, idet det næppe er et saa særlig stort Antal Mennesker, ialfald netop blandt Mændene, der ved Indtrædelsen i Ægteskabet just have Barneavlingen og Slægtsforplantningen for Øje ³⁾). Og dernæst vilde det være ganske uberettiget

¹⁾ Ligesom sikkert ogsaa et ikke ringe Antal »borgerlige Ægteskaber« maa tilskrives Vielsesformularernes Indskærpelse af Lydigheds- og Underdanighedsbudet.

²⁾ Findes hos udenlandske Forfattere, dog maaske mindre ved det her omhandlede Spørgsmaal end ved Behandlingen af »Forbrydelser« som Fosterfordrivelse, jfr. f. Ex. Dorn S. 53 og 55.

³⁾ For de Mænd, der virkelig maatte have Interesse i at se deres Slægt forplantet, gives der jo desuden i mange Tilfælde et ganske overordentligt simpelt Middel, ialfald under de endnu bestaaende Samfunds-

at lægge Vægten paa en saadan Mandens Forventning og Attraa, ialfald bortset fra Spørgsmaalet om Skilsmisse. Thi det væsentlige er her den Ret, som Hustruen, der er underkastet bl. a. Svangerskabets og Fødsels Besværigheder og Lidelser, maa have til at nægte at underkaste sig disse, samt den Interesse hun, til hvem Bornene dog naturligt hører, maa have i ikke f. Ex. at bringe et elendigt Afkom til Verden. Men denne Hustruens Ret og Interesse taler netop ganske afgørende mod Anerkendelsen af Ægtemandsrettighederne.

Og ethvert Grundlag herfor forsvinder ganske, naar man har for Øje, at Ægteskabets Formaal ikke blot er Samleiet (særlig: Mandens Ret til at udøve det) eller Slægtsforplantningen eller i det Hele taget den kønslige Side alene, men det alle Ægteskabets Sider omfattende og især paa de fælles Interesser byggede vedvarende Samliv:

Med Idéen om et saadant Samliv ere Ægtemandsrettighederne ganske uførenelige. I deres Renhed betyde de jo: Mandens Ret til at tvinge Samleiet igennem mod Hustruens Villie, hvor modbydeligt og nedværdigende det end er for hende; de ere altsaa Udtryk for den mest egoistiske Mandens interesse og det mest ondartede Despoti fra Mandens Side. I et Ægteskab, hvor Manden virkelig tvinger denne sin Villie igennem — eller, som det jo nu sædvanligt er Tilfældet, Hustruen giver efter i Følelsen af sin fuldstændige Retsløshed — er Samlivets Værdi lig Nul, og en saadan Tvang af den ene eller anden Art vil kun virke yderligere ødelæggende og opløsende i Ægteskabet. Med den Slags Vrængbilleder af et Ægteskab kan denne Institution dog næppe heller være tjent.

forhold: De kunne blot anerkende deres uden for Ægteskab fødte Børn i Stedet for som nu, saa vidt det efter de positive Lovgivninger staaer dem aabent, at ignorere deres Existens.

Men det er netop Sagen, at denne, i Virkeligheden ganske utrolige og unaturlige, Ligegyldighed hos de fleste Mænd for dette deres Afkom og dets Skæbne saa tydeligt som noget viser det Hykleri, der ofte ligger bag ved »Forplantnings-Argumentet« brugt til Fordel for Mandens Ret.

b. Foruden at Ægtemandsrettighederne saa langt fra kan siges at følge af Ægteskabets Formaal, at de endog stride derimod og i deres Udøvelse ville modarbejde dette, er Ægteskabets despotiet endvidere, dels i Strid med den moderne Statsidé, dels virker det ganske demoraliserende, baade i og uden for Ægteskabet:

Medens det kun var consequent, naar en despotisk (eller enevældig) Statsstyrelse forgrenede sig ned i Samfundet i Smaa-Despotier, er saadannes Bestaaen ganske uforenelig med den constitutionelle Stat; det er ikke blot en Phrase, naar det siges, at man ikke kan bygge et frit Land paa de 100,000 Smaa-Despotier.

Givet er det dernæst, at Despotier virke ganske demoraliserende, baade paa dem, der herske, og paa dem, der beherskes. Og lige saa uomtvisteligt turde det være, at det i Ægteskabet — og i det Hele i Konnenes Stilling indbyrdes og i Forhold til Staten — herskende Despoti fra Mændenes Side over for Kvinderne har haft demoraliserende Virkninger for begge Køns Vedkommende. Man taler jo om særlig kvindelige Egenskaber, som Løgnagtighed, Forstillelse, Smaalighed, Uselvstændighed m. m., og om særlig mandlige Egenskaber, som Overmod, Brutalitet, Egenkærlighed, Forfængelighed, Mangel paa Selvbeherskelse m. m.; alt sammen Egenskaber af ret fremtrædende antisocial Beskaffenhed. Og lad der saa ogsaa være nogen Overdrivelse heri — adskillige af de Egenskaber, man som Regel søger at lægge Kvinderne til Last, som f. Ex. Smaalighed og Sladrelyst, forekomme saamænd i rigt Maal hos Mændene —, saa har ialfald Manddespotiet ydet de gunstigst mulige Betingelser i denne Henseende. Hvorledes dette Despoti har gennemsyret, for ikke at sige forgiftet, hele Samfundsaanden og Samfundstilstandene, kan det maaske have sine Vanskeligheder nærmere at paavise. Men iøvrigt kan vel de Fleste faa Øje for Sammenhængen, naar det gælder enkelte særlig iøjnespringende Forhold, som f. Ex. den »dobbelte Moral« og Prostitutionen med alle de dermed i Forbindelse staaende Foreteelser; navnlig

Kvindehandelen, denne det 19—20 Aarhundredes uforgængelige Hæder.

c. Endelig ere Ægtemandsrettighederne, som foran S. 138—39 nævnt, i absolut Strid med det i de moderne Stater herskende Princip om Individets personlige Frihed.

Dette Princip om Individet som fri Borger i et frit Land er jo efterhaanden, omend efter megen Nølen og Modstand, anerkendt ogsaa for Kvindernes Vedkommende, ialfald uden for Ægteskabet (og, i visse Stater, Prostitutionen!). Men særlig i Ægteskabet er det ganske fordærveligt at stille Hustruen i Underordningsforhold til Manden. Vil hun det selv, bliver det til en vis Grad hendes egen Sag, saa længe hun vil. Men et saa intimt og paa længere Sigt indgaaet Samliv som det ægteskabelige fremmes dog i Længden bedst, naar Mand og Hustru staa sammen som ligestillede Parter; f. Ex. de fælles Interesser trives næppe saa godt, hvor Forholdet har Charakteren af et Underordningsforhold. Og ligesom Contrakter, hvorved en Person underkaster sig en Andens mere vedvarende og absolute Herredømme, ere ugyldige som stridende mod Lov og Ærbarhed, saaledes er ogsaa et saadant Underkastelsesforhold i Ægteskabet i Virkeligheden ganske usædeligt. Et frit Samfund kræver ranke Rygge, ogsaa i Ægteskabet.

Under alle Omstændigheder begaaer Staten den blodigste Uret og et skæbnesvangert Fejlgreb, hvis den vil tvinge Hustruen ind i eller til at forblive i et rent og skært Underkastelsesforhold. Og naar man iøvrigt udløser Hustruen af hendes Underordning i Ægteskabet og befrier hende for Ægteskabsdespotiet, saa maa ogsaa Ægtemandsrettighederne falde. Thi opgiver man mere og mere at behandle Hustruen som umyndig og unddrager man hende mere og mere fra Mandens Værgemaal for tilsidst at anerkende hendes fuldstændige Myndighed, vilde det være ganske meningsløst, om man nægtede hende Myndigheden paa det mest fundamentale Punkt, nemlig Retten over hendes egen Person. Men det

er jo netop det, man gør, naar man anerkender Ægtemandsrettighederne. —

Ægtemandsrettighederne ere Udtryk for Ægteskabsdespoliets mest ondartede Side, og det er stridende mod sund Fornuft, naar man iøvrigt afskaffer Ægteskabsdespoliet, da netop at bibeholde det i dets værste Skikkelse. Hvor forkastelig Anerkendelsen af disse Rettigheder er, fremgaaer ogsaa af saadanne Consequenser som, at man saa ikke engang kunde straffe Anvendelsen af Tvangsmidlerne, se foran S. 138, og navnlig, at man vistnok ogsaa maatte frakende Hustruens Ret til Nødværge¹⁾, ialfald naar dette udovedes under Anvendelse af for Ægtemanden farlige Midler. Medens dette yderste Nødværge selvfølgelig er fuldt tilstedeligt, naar man anerkender Hustruens Ret og Frihed over for Manden, da et Forsøg paa Tvang fra hans Side — ialfald ved Benyttelse af de i Straffelovens §§ 168 og 169 ommeldte Midler — maa siges at medføre Fare for Liv, Helbred eller Velfærd eller betydelig Skade paa Person (L. 1. April 1911 § 17, jfr. Strfl. § 40¹⁾).

Herefter bør man absolut forkaste Ægtemandsrettighederne, idet disse ikke kunne betragtes som følgende af Ægteskabets Væsen, ja endog i højeste Grad ere i Strid med dette og med Hustruens Ret som vordende Moder — derhos ere uforenelige med de i den moderne Stat paa alle andre Omraader herskende Grundsætninger og navnlig med selve Statsidéen og Princippet om Individets personlige Frihed, ligesom de betegne en Inconsequens og Anakronisme i de moderne Samfundsforhold — samt endelig selv føre til ganske forkastelige Consequenser og virke demoraliserende baade i og uden for Ægteskabet.

2. Med Ægtemandsrettighederne falder det paa Ægteskabets Væsen støttede Hovedforsvar for Udelukkelsen af Kønsfrihedsforbrydelsernes Begreb i Ægteskabet. Tilbage bliver da det ikke mindre uholdbare »K ø n s u s æ d e l i g-

¹⁾ Se f. Ex. Bornemann S. 175 (foran S. 128): » . . . hvad hun ei er berettiget til at nægte . . . ».

h e d s - S t a n d p u n k t«, der jo gaaer ud paa, at der vel foreligger et Overgreb fra Mandens Side — hvorfor eventuelt benyttede Tvangsmidler straffes som saadanne —, men ikke noget konsusædeligt Overgreb, da der, bortset fra de nedenævnte Undtagelsestilfælde, ifølge Ægteskabets Væsen ikke kan være Tale om Konsusædelighed i Ægteskabet, og Konsfrihedsforbrydelserne, hvis Strafbarhed netop skyldes det Konsusædelige, derfor miste denne deres strafbare Charakter, naar de foretages i Ægteskabet.

Ogsaa her kan der ud fra selve Standpunktet ske tilsvarende U d s k i l l e l s e r som foran under 1.:

For det første er der de antydede U n d t a g e l s e s t i l f æ l d e, idet der gives Handlinger, der netop ud fra den anførte Anskuelse om Ægteskabets Væsen maa betragtes som konsusædelige ogsaa i Ægteskabet, jfr. bl. a. M i t t e r m a i e r s foran S. 131—32 anførte Udtalelse S. 104 (»...was.. »als »Unzucht«, d. h. die Sittlichkeit verletzend in der Ehe »gilt«), altsaa navnlig anomale Handlinger. Det blev da hovedsagelig Samleiedovelsen og de dermed i Forbindelse staaende kønslige Handlinger, hvorom det skulde gælde, at deres Foretagelse i Ægteskabet ikke var konsusædelig og derfor ikke kunde straffes som Konsfrihedsforbrydelse.

Dernæst vil man vel ogsaa antage, at Forudsætningen for, at Ægteskabet kan betage de her i Betragtning kommende Handlinger deres konsusædelige Charakter, er et v i r k e l i g t S a m l i v i Ægteskabet, og at derfor ikke blot Skilsmisse, men ialfald ogsaa Separation maatte ændre en saadan Virkning af Ægteskabet. Saaledes B e n t z o n S. 94: »...¹⁾). Er Samlivet derimod ophævet, er Spørgsmaalet »tvivlsomt; men i alt Fald forsaavidt Hustruen har haft en »af Retsordenen anerkendt Grund til at afbryde Samlivet »maa hun vistnok nyde samme Beskyttelse over for Manden »som over for enhver anden. Hvis Samlivet er hævet ved »lovformelig Separation, kan dette ikke være tvivlsomt«.

¹⁾ Se foran S. 129.

Derimod kan man her næppe komme til nogen Begrænsninger, særlig heller ikke for Samleiedøvelsens Vedkommende, da Samleiet jo er lige meget eller lige lidt konsusædeligt, hvad enten det f. Ex. foretages under Forhold, der ere farlige eller skadelige for Hustruen eller Afkommet, eller ej. —

Forsaavidt vilde dette Standpunkt altsaa føre til, at Hustruen prigsaves i større Udstrækning end ud fra Ægtemandsrettighederne. Paa den anden Side vilde Tvangsmidlernes Strafbarhed dog yde hende nogen Beskyttelse i alle saadanne Tilfælde, hvor de anvendte Midler kunde straffes som saadanne.

Det maa nu strax bemærkes, at, skøndt Begrundelsen her ikke vilde være saa stødende, vilde Resultatet dog i det Store og Hele blive det samme, som hvis Ægtemandsrettighederne anerkendtes. Det mod disse foran under 1. anførte har derfor i Virkeligheden samme Gyldighed over for det her omhandlede Standpunkt, der dog i det væsentlige faktisk vilde stille Ægtemanden, som om han havde en Ret over Hustruen.

Særlig gælder det ogsaa her, at de Resultater, man kommer til ud fra dette Standpunkt, i Virkeligheden ere i Strid med Ægteskabets Væsen. Og vil man saa paaberaabe sig, at det jo er Ægteskabets Væsen, der er Grundlag for Konsusædeligheds-Standpunktet, er Sagen netop den, at man i Virkeligheden ikke fra Ægteskabets Væsen kan komme til, at Ægteskabet udelukker Konsusædeligheden af de kønslige Akter, der foretages i dette. Men, selv om saa var, vilde dette dog være uden Betydning for Spørgsmaalet om Kønsfrihedsforbrydernes Strafbarhed, da Grunden til denne ikke er Konsusædeligheden, men Krænkelsen af Kønsfriheden.

Hvad nu det første Punkt angaaer, udtaler jo G o o s (som foran S. 128—29 anført) S. 384—85, 5°, at »Samleje i Ægteskabet er sædeligt«. Dette er imidlertid ganske urigtigt, naar Samleiet f. Ex. er fremtvunget; et saadant Samleje er netop

usædeligt som stridende mod det af nævnte Forfatter selv, S. 372, fremhævede Grundprincip for disse Forhold, nemlig: »... kun den frie Hengivelse i det frit indgaaede Ægteskab »er sædelig«. Kan man end i denne Henseende frafalde Kravet om Ægteskabets frie Indgaaelse, er Fordringen om den frie Hengivelse ganske absolut, og et Samleie, der strider mod denne Fordring, er derfor fuldkommen usædeligt¹⁾; det samme gælder selvfølgelig ogsaa de »utugtige« Handlinger. Sammenhængen er den, at Spørgsmaalet: »sædelig — usædelig« i Virkeligheden ikke alene afhænger af, om de paagjældende Akter udøves i Ægteskab eller ej, men tillige og navnlig af, om de udøves mellem frit indvilligende Parter. D. v. s., selv om man vedblivende vil hævde, at kønsligt Samkvem uden for Ægteskab ikke kan være sædeligt, maa det ialfald fastholdes, at »sædeligt i Ægteskabet« er kun det frit indvilligede; hvorfor man ikke heller behøver at anstille nogen som helst Undersøgelse af, hvad (ø: hvilke Akter) der »egentlig er Sædeligheden krænkende i Ægteskabet«. En modsat Anskuelse vilde bygge paa det alene af Ægteskabets Indgaaelse afhængige Konsusædeligheds-Begreb, der i vor Tid er ganske uholdbart.

Ialfald, og det er Kernen i Sagen, er Kønshedsforbrydelsernes Begreb jo i Virkeligheden ganske uafhængigt af, hvorvidt de paagjældende Handlinger maa anses kønsusædelige eller ej. Der gives kønsusædelige Handlinger, der ikke indeholde Angreb paa Kønsheden (ialfald under visse Omstændigheder), og der gives Angreb paa Kønsheden i Tilfælde, hvor man vel efter de hidtil herskende Anskuelser vilde nægte, at der forelaa nogen Konsusædelighed. Det afgørende for de heromhandlede Forbrydelser er jo netop ikke Konsusædeligheden, men Krænkelsen af Kønsheden.

¹⁾ Saaledes vistnok ogsaa Dorn det ndfr. S. 156 anførte Sted (S. 23): »Unsere heutige Auffassung vom Wesen der Ehe und von der Stellung der Frau in der Ehe wird auch ein solches Verhalten stets als unsittlich verurteilen«.

friheden: Det skal dreje sig om Selvbestemmelsesretten med Hensyn til mellemkønsligt Samkvem og der skal foreligge et Indgreb af en fremmed Villie. Men begge disse Betingelser ere opfyldte, naar en Ægteemand f. Ex. tvinger sin Hustru til Samleie eller dermed i Forbindelse staaende Akter eller overhovedet til noget Forhold, der har med mellemkønsligt Samkvem at gøre. *Kønsfrihedskrænkelsen kunde kun anses udelukket i Ægteskabet, hvis Selvbestemmelsesretten led en Indskrænkning til Fordel for Manden*; men en saadan Anskuelse vilde jo være ensbetydende med en Anerkendelse af de berygtede Ægtemandsrettigheder.

Med Kønsusædeligheds-Standpunktet brister enhver Mulighed for ud fra Ægteskabets Væsen at begrunde Ægtemandens Straffrihed for Angreb paa Hustruens Kønsfrihed. Iovrigt viser dette Standpunkt, hvor meningsløst og tillige fordærveligt i sine Virkninger det er, ved de heromhandlede Forbrydelser at lægge nogensomhelst Vægt paa Kønsusædeligheden. —

Naar nu de positive Straffelove ikke udtrykkelig hjemle Udelukkelsen af Kønsfrihedsforbrydelsernes Begreb i Ægteskabet, er det ganske uberettiget at foretage en saadan. Thi Kønsfriheden er, som foran S. 127 nævnt, ethvert Menneskes og særlig enhver Kvindes ufortabelige og uopgivelige Ret, saaledes at der i de enkelte Tilfælde kun foreligger en Brug eller Udøvelse af Retten fra hendes Side og ikke noget Afkald¹⁾. Og jeg kan ikke se nogensomhelst anden Grund til en Undtagelse herfra til Fordel for Ægtemanden end en ganske blind Klamren sig til de fra ældgammel Tid nedarvede, nu fuldstændig forældede, meningsløse og forkastelige Anskuelser om Forholdet mellem Ægtefæller. Angreb paa Hu-

¹⁾ Endmindre foreligger et saadant Afkald ved Ægteskabets Indgaaelse, hvori man under alle Omstændigheder kun kan lægge et Lofte fra Hustruens Side om at ville udøve Retten til Fordel for Manden (og kun for ham).

struens Kønshedsfrihed bør derfor straffes ganske, som om de vare udøvede uden for Ægteskabet.

Ja, der er jo de »praktiske Argumenter«. Men, ganske bortset fra at disse mangle al Værd, maa det her fremhæves, at de selv i modsat Fald ikke burde kunne komme i Betragtning til paa Trods af Kønshedsfrihedens Begreb og i Virkeligheden ogsaa Ægteskabets Væsen at skabe en i Strid med moderne Samfunds- og Statsprincipper staaende Undtagelsestilstand for Ægteskabets Vedkommende, der vedblivende vilde give Hustruerne til Pris for Ægtemændenes Vilkaarlighed, Brutalitet og konslige Udskejelser.

II. Hvad saa angaaer disse »praktiske Argumenter«, ere disse, nemlig:

1. at »Ægteskabets Fredhellighed« ikke tillader Øvrighedens Indskriden,
 2. at Paavisningen af et Overgreb i det enkelte Tilfælde kan være vanskelig, og
 3. at Straffebestemmelser for Ægteskabets Vedkommende ikke ville have praktisk Betydning,
- ved nærmere Eftersyn ikke meget værd.

Ad 3. Naar Betydningssløsheden eller den utilstrækkelige Betydning af Straffebestemmelser for Kønshedsforbrydelser i Ægteskabet paaberaabes, jfr. f. Ex. det ndfr. S. 156 anførte Sted hos Dorn (S. 23); »... der Grundsatz, nur in dringenden Fällen zu Strafdrohungen zu schreiben ...«, skulde man for det første tro, at her var Tale om at give Straffebestemmelser for en hel ny Art af Forbrydelser eller ialfald om at udvide saadanne Bestemmelser til at gælde for ganske ny opdukkende Forhold. Men saaledes stiller Sagen sig aldeles ikke. Hvad her er Tale om, er jo blot at ophæve en hidtil bestaaende Indskrænkning, og dertil er en særlig praktisk Trang ganske ufornoden. Det vilde være fuldstændig tilstrækkeligt, om der saa blot kunde paavises eet Tilfælde, hvor Indskrænkningen var forkastelig. Og for dem, der i deres Lands Straffelov ønske at se et Udtryk for Landets Culturstandpunkt, vil Op-

hævelsen af en saadan Indskrænkning alene for Skams Skuld allerede være tilstrækkelig begrundet.

Dertil kommer, at det heromhandlede Spørgsmaal netop har stor praktisk Betydning, hvorom imidlertid maa henvises til ndfr. under B. 3 (S. 159 ff.).

Ad 2. For Bevisvanskelighedernes Vedkommende maa forudskikkes den Bemærkning, at de fleste af disse skyldes Konsusædeligheds-Standpunktet, se f. Ex. Mittermaier S. 104 (foran anført S. 131—32), og derfor bortfalde med dette Standpunkt. Der behøves, som foran S. 151 omtalt, ingen Undersøgelse af, hvilke Akter der i Ægteskabet ere usædelige; det kommer alene an paa, om det foreliggende Forhold ogsaa uden for Ægteskabet vilde være en Kønshedsforbrydelse.

D. v. s., Spørgsmaalet bliver kun det konkrete, om der overhovedet foreligger et Angreb:

Her kan nu for det første mærkes, at, saaledes som vor Straffelov — ligesom de fleste Straffelove — har indskrænket disse Forbrydelsers Omraade, vil der f. T. ikke kunne tænkes at ville rejse sig synderlig vanskelige Bevisspørgsmaal. Dels fordrer Loven, at de paagjældende Handlinger skulle være foretagne under Anvendelse af Vold eller Trusler, der ialfald med Føje kunde antages at medføre Fare for den Angrebnes eget eller hendes Nærmestes Liv, Helbred eller Velfærd; dels kræver den en vis Grovhed i Handlingens Beskaffenhed, ogsaa ved de under § 185 faldende Angreb.

Men, selv om disse Forbrydelsers Omraade faaer sit begrebsmæssige Omfang, indser jeg dernæst ikke, hvorfor Bevisvanskeligheder skulde kunne hindre Anvendelsen af Straf i de Tilfælde, hvor et Angreb var indrømmet eller paa andre Maader oplyst. Desuden ville Bevisvanskeligheder forekomme paa Kønshedsforbrydelsernes hele Omraade, og man kan lige saa vel paa det her nævnte specielle Omraade som ellers overlade Domstolene Afgørelsen af, om et Overgreb i det enkelte Tilfælde virkelig har fundet Sted.

Ad 1. Med Hensyn til »Ægteskabets Fredhel-

l i g h e d« (»die Intimität der Ehe«) maa det vel nok anses for rigtigt, at Indblanding fra Øvrighedens Side er utilstedelig mod begge Parters Villie, og forsaavidt er Ægteskabet fredhelligt. Men det synes mig en noget mærkelig Opfattelse af »Fredhelligheden«, naar man vil nægte den ene af Ægtefællerne og især den fysisk Svagere Ret til at paakalde Øvrighedens Indskriden mod den Andens Overgreb. Naar det f. Ex. hos Tyge Bang i UFR. 1894 S. 145 hedder: »Om der end... kan tænkes Forhold mellem Ægtefæller, der vilde kunne betegnes som uterligt, vil dette dog vistnok være uden eller dog af meget ringe praktisk Interesse, da der i Betragtning af den velgründede Utilbøjelighed, som Loven og Myndighederne have til Indblanding i Ægtefællers indbyrdes Forhold, kun undtagelsesvist og under ganske særlige Omstændigheder vil blive beordret Aktion og vistnok endnu vanskeligere idømt Straf for et saadant Forhold«, jfr. ogsaa det foran S. 130—31 anførte Sted hos Weisbrod, maa det derfor bestemt hævdes, at denne Utilbøjelighed er saa lidet »velgründet«, at den endog er i Strid med de paagjældende Myndigheders Pligt; thi det maa vel netop være Øvrighedens (og det saavel den administrative og dømmende som den lovgivendes) Opgave at yde de Svagere et Værn over for de Stærkeres Overgreb og ikke med Hænderne i Skødet prisgive de Svage ¹⁾. Her at tale om »Indblanding« er ganske uberettiget, og det, der virker »forstyrrende« og »ødelæggende« i et saadant Ægteskab, er dog ikke Øvrighedens Indskriden, men Ægtefællens Overgreb.

At Ægtefællernes intime Forhold derved bringes for Dagen, er heller ikke saa forfærdeligt, naar det sker efter Begæring af en af Ægtefællerne selv. Ialfald er det jo uundgaaeligt, naar en af Ægtefællerne begærer Skilsmisse.

Det er tvertimod »Ægteskabets Fredhellighed«, der, som foregaaende Side antydet og ndfr. S. 162—64 nærmere om-

¹⁾ Hvor ligefrem fordærvelige Virkningerne af en saadan Prisgivelse kunne være, vil blive omtalt ndfr. (under B. 3) S. 162—64.

talt, netop er som skabt til at blive misbrugt af Ægtemanden til at ødelægge baade Ægteskabet og Hjemmel.

Endelig er det indlysende, at, hvis der tilkom »Ægteskabets Fredhellighed« nogensomhelst Betydning, kunde man ikke gøre nogen Forskel mellem Samleiedøvelsen og de »utugtige« Handlinger, mindst af Alt da de »anomale« Handlinger. Det er mig saaledes ganske ufatteligt, at man som f. Ex. D o r n S. 23 angaaende Voldtægt kan skrive ¹⁾:

»§ 177 bedroht nur die Nötigung zum a u s s e r e h e-
»l i c h e n Beischlaf. Nicht unter Strafe steht die Anwendung
»irgend welcher Gewalt von Seiten des E h e m a n n e s
»gegenüber der Ehefrau zur Erzwingung der — gleichviel
»aus welchem Grunde — von der Frau versagten ehelichen
»Hingebung. Unsere heutige Auffassung vom Wesen der Ehe
»und von der Stellung der Frau in der Ehe wird auch ein
»solches Verhalten stets als unsittlich verurteilen. Lediglich
»die Rücksicht auf die Intimität der Ehe und der Grundsatz,
»nur in dringenden Fällen zu Strafdrohungen zu schreiten,
»rechtfertigt die Strafflosigkeit dieser Fälle«,
naar han S. 22 angaaende »utugtige Handlinger« har udtalt:

»Beiläufig bemerkt sei, dass auch die mit Gewalt vor-
»genommenen unzüchtigen Handlungen eines Ehemannes an
»der eigenen Ehefrau unter die Strafdrohung des § 176,
»Ziff. 1 fallen — und zwar gewiss mit allem Recht«.

D o r n, der iøvrigt bestemte nok brændemærker Voldtægt i Ægteskabet, overser ganske, at »die Intimität der Ehe«, dels intet Værd har, hvor en saadan Handling er begaaet eller ialfald Hustruen paakalder Øvrighedens Indskriden i Anledning af en saadan Handling, dels, hvis den havde Værd, maatte have det lige saa godt paa S. 22 som paa S. 23.

Denne Forskel-Gøren mellem Samleiedøvelsen og de »utugtige Handlinger« er alene forklarlig, naar man ved »Ægteskabets Fredhellighed« forstaaer, at Hustruen ikke har R e t til at paakalde Øvrighedens Indskriden mod Mandens

¹⁾ Udhævelserne af Forfatteren.

Samleiedøvelse. D. v. s. »Ægteskabets Fredhellighed« er i Virkeligheden en Genganger af de saare seiglivede Ægtemandsrettigheder og bortfalder da med disse; saaledes at Retsbeskyttelsen maa ydes, hvad enten det drejer sig om Samleie eller ej.

B. 1. Dette kan naturligvis ikke ske, hvor Loven positivt udelukker f. Ex. Voldtægtsforbrydelsens Begreb. Derimod bør det ske, hvor Retsbeskyttelsen i Love som f. Ex. v o r S t r a f f e l o v i Virkeligheden er hjemlet og kun kan blive unddraget Hustruen ved en indskrænkende Fortolkning under Hensyn til, hvad der følger af Ægteskabets Væsen, derunder dets Fredhellighed; en Fortolkning, der da ogsaa, ialfald delvis, maatte komme til Anvendelse ved § 176.

Vilde man, paa Grund af de historiske Forudsætninger, benægte den indskrænkende Fortolkning, bliver Spørgsmaalet ialfald aabent og maa da afgøres efter de til enhver Tid gældende Anskuelser om Ægteskabets Væsen. Nægtes nu vedblivende Retsbeskyttelsen for Hustruen, vil det i Virkeligheden sige, at dansk Ret, der paa det civile Omraade i fremadskridende Udvikling¹⁾ har udløst Hustruen af hendes Afhængighedsforhold til Manden, dog stadig anerkendte Ægtemandsrettighederne. Hvad der unægtelig vilde være en hæs- lig Plet paa dansk Ret og Retspleje.

Hvad S t r a f f e l o v s - C o m m i s s i o n e n s U d k a s t angaaer, synes det ikke at ville fjerne Pletten. Udkastets § 203 bruger Vendingen: » . . . den, der tiltvinger sig . . . usædeligt Samleje med en Kvinde . . .«. Udkastet forudsætter altsaa, at man kan tiltvinge sig — eller Andre — et sædeligt Samleie! Og Meningen med dette Udtryk »usædeligt Samleje« i Stedet for den gældende Straffelovs »Samleie« (§ 168) er, saavidt man kan se — Motiverne give ingen Vejledning —, at udelukke Voldtægtsbegrebets Anvendelighed i Tilfælde af Angreb i Ægteskabet (saavel som i Tilfælde

¹⁾ Her bortses fra enkelte rent tilfældige, lidet paaagtede og, maa- ske, betydningsløse Mærkværdigheder som f. Ex. §§ 7 og 15 i Lovene af ¹⁵/₆ 1903 og ⁸/₆ 1912 om Indkomst- og Formueskat til Staten.

af kongelig Tvang udøvet mod en Kvinde til Fordel for hendes Ægtefælle).

Udkastet indeholder iøvrigt i § 226 en Straffebestemmelse for Ægtefællen, der »ved . . . nedværdigende Behandling eller anden lignende Adfærd krænker den anden Ægtefælle«. Men — bortset fra, at Straffen er overordentlig mild, — er det særdeles tvivlsomt, om denne Bestemmelse vil kunne anvendes paa Ægtemanden, der tiltvinger sig Samleie med sin Hustru. Jeg skulde være mest tilbøjelig til at antage, at Domstolene vilde raisonnere som saa, at, naar det af en Ægtemand fremtvungne Samleie med Hustruen var sædeligt, kunde man ej heller anse et saadant aftvungen Samleie for nedværdigende eller krænkende for hende. Man kunde da kun straffe det rene Overgreb, Tvangen.

2. Forhaabentlig bliver Udkastet ændret paa dette som paa adskillige andre Punkter vedrørende Kønshedsforbrydelsernes Behandling. Bedst var det, om allerede Fortolkningen af den gældende Straffelov kunde blive ændret af de paatalende og dømmende Myndigheder. Men, hvis det ikke sker, bør man ialfald ved en ny Straffelov bryde med det gængse Prisgivelses-Princip. Der opstaaer imidlertid her det Spørgsmaal, hvorledes man i Loven skal bringe det til Udtryk, at dens Bestemmelser om Kønshedsforbrydelserne ogsaa komme til Anvendelse, naar disse begaaes i Ægteskabet:

Først maa det bemærkes, at, naar Kønsheden betragtes som det retsbeskyttede Gode, bliver man fri for de nu saa talrige Indskrænkninger i Retsbeskyttelsen, støttede paa selve Begrebsbestemmelsen (Kønsære, Kønsusædelighed, kongligt Motiv o. s. v.). Og der vil formentlig ikke være mere Grund til fra det Strafbares Omraade at udelukke visse Klasser af Kønshedsforbrydelser (f. Ex. de Kønshedsforbrydelser, som f. T. benævnes Blufærdighedskrænkelser), end der er over for Ærefornærmelser, Vold selv af ringere Beskaffenhed, ulovlig Tvang o. lgn. Forbrydelser, der jo ogsaa ere Straf undergivne, naar de begaaes mellem Ægtefæller. Men

iøvrigt vil der sikkert, ligesom ved de nævnte Forbrydelser, kun blive Anledning til at skride ind i Tilfælde af grove Krænkelser.

Dernæst vilde jo den Slags Overgreb vel som Regel komme frem i Tilfælde af Skilsmisse, hvor det da var ganske ubetænkeligt, at offentlig Paatale fandt Sted. Iøvrigt burde Paatale selvfølgelig kun finde Sted paa Begæring af den krænkede Ægtefælle (Hustruen), dog at m a a s k e offentlig Paatale ogsaa fandt Sted i saadanne Tilfælde, hvor Forholdet havde vakt offentlig Forargelse. At Ægteskabet samtidig skulde begæres opløst, var formentlig ikke nødvendigt; det kunde jo ogsaa misbruges af en Mand, der absolut vilde af med sin Hustru og ikke var kræsen i Valget af sine Midler.

Da en Lov nu aldrig bør anerkende en tidligere Anvendelse af et forældet og forargeligt Princip, hvor dette ikke er nødvendigt, bør en ny Lov ikke direkte udtale noget om Ægteskabstilfældenes Strafbarhed. Og en direkte Udtalelse er ej heller nødvendig, idet Paatalebestemmelsen kan affattes saaledes, at det klart fremgaaer, at Kønshedsforbrydelserne ogsaa straffes, »selv om« de begaaes mellem Ægtefæller. Man kunde saaledes f. Ex., efter at det er bestemt, at Paatalen af Kønshedsforbrydelserne (eller bl. a. af Kønshedsforbrydelserne) er offentlig, tilføje: »dog skal Paatale »af de i §§ . . . omhandlede Forbrydelser, forsaavidt de begaaes mellem Ægtefæller, saa længe Ægteskabet bestaaer, »kun finde Sted paa den angrebne Ægtefælles Begæring«¹⁾.

3. At Hustruen saaledes inddrages under eller, rettere sagt, ikke udelukkes fra Retsbeskyttelsen, vil nærmest faa praktisk Betydning, naar der indgives Skilsmissebegæring enten for de civile Domstole eller for Øvrigheden; det blev da den paagjældende Myndigheds Pligt at foranledige Sagen indbragt for den criminelle Retspleje.

a. Nu f. T. forekomme saadanne Sager vel saa godt som aldrig som criminelle Sager for Domstolene. Men dette ligger

¹⁾ Eventuelt tilføjes: »eller naar de have vakt offentlig Forargelse«

ingenlunde i, at saadanne Overgreb ikke finde Sted. Thi — bortset fra, at mange Hustruer nu i Følelsen af deres faktiske Retsløshed finde sig i Handlinger, som de med fjerneste Mulighed for deres Rettighedens Anerkendelse paa det kraftigste vilde modsætte sig, — er Sagen ganske simpelt den, at Overgreb fra Mandens Side under den hidtil herskende Anerkendelse af Ægtemandsrettighederne, eller ialfald Myndighedernes LigeGYldighed, ikke blive paatalte. Og dog vilde sikkert bl. a. adskillige Skilsmisssager give mer end tilstrækkelig Anledning til Paatale.

Gives der saaledes paa det criminelle Omraade ingen direkte Afgørelser af Spørgsmaalet, findes der dog enkelte almindelige KønSfrihedsforbrydelses-Sager, der tydelig vise, at Spørgsmaalet har praktisk Interesse. Her skal blot nævnes følgende fire Sager:

HRT. 1908 / ₄₂₆ (Blodskam 9aarig Datter). Oplyst, at den Paagjældende bl. a. havde behandlet hende uterligt, »selv om Hustruen var nærværende«, og ogsaa havde haft kønslig Omgang med Hustruen i Datterens Nærværelse. Med Hensyn til sidstnævnte Forhold bemærkes, at man vel altid, som det ogsaa skete i dette Tilfælde, her vil anvende § 185 for Krænkelser af Datterens Blufærdighed; men der kan jo nemt tænkes Tilfælde, hvor Manden tvinger Hustruen til Samleie i Overværelse af en indvilligende Voxen, f. Ex. en Svirebroder. Dette er sikkert ikke et blot og bart Tankeexperiment.

HRT. 1907 / ₂₈₅ (Blodskam fire Døttre). Oplyst, at Hustruen paa Grund af Nervesvækkelse havde maattet nægte Manden Samleie, da hun ikke kunde taale det. Blev denne Nægtelse nu end i dette Tilfælde respekteret, er man dog her inde paa Livet af praktisk forekommende Tilfælde.

Og Formodningen om Overgreb bliver end yderligere bestyrket ved Sagen HRT. 1908 / ₂₄₉ (Voldtægt), hvor den Paagjældende erklærede, at de Blodpletter, der fandtes paa hans Skjorte, hidrørte fra Hustruen, med hvem han [efter Voldtægten] samme Nat havde haft Samleie, og Hustruen bekræftede »Rigtigheden heraf med Tilføjende, at hun netop

»paa den Tid havde sine »Forandringer« (Menstruation). Det er i højeste Grad betegnende for »Rets«tilstanden, at en Voldtægtsforbryder paa denne Maade kan søge at skyde sig ind under, at han har haft Samleie med sin Hustru paa et Tidspunkt, hvor Samleiet i mange Tilfælde i Virkeligheden vil være Hustruen aftvunget.

Direkte oplyst er Overgreb endelig i Sagen HRT. 1870/335 (Blodskam to Døtre m. m.), hvor den Paagjældende ogsaa blev straffet efter § 177 for »Omgængelse mod Naturen« med sin Hustru, fortsat gennem flere Aar. Efter hendes Forklaring tvang han hende dertil, og, naar Dommen kun fastslaaer, at hun fandt sig deri af Frygt, skyldes dette sikkert, at der mod hans Benægtelse ikke ansaaes at foreligge tilstrækkeligt Bevis for Tvangen.

Her kan ogsaa mærkes den af Geil S. 24—25 omtalte Sag (Uterligt Forhold mod Steddatter fra hendes 12te Aar): »Han var bleven ført til den uterlige Behandling af Steddatteren derved, at hans Kone var »ufredelig og jævnlig nægtede ham Samleje, ialfald naar han forlangte det midt paa »Dagen«. Konen angav i Retten, at hun undertiden nægtede »ham Samleje om Aftenen, fordi han opførte sig i høj Grad »uterligt under Samlejerne og saarede hendes Blufærdighedsofølelse«. Og hos Hofmann findes S. 129 omtalt et sikkert ikke enestaaende Tilfælde af (Beskadigelse af Skeden ved et) Samleie, »den der Ehemann bald nach der Entbindung in angeheiteter Stimmung à la vache vollzogen hatte«.

b. Men, som sagt, de fleste Tilfælde ligge hengente i Skilsmissesagernes Arkiv, baade for Samleiangrebenes og for de andre Kønnsfrihedsforbryders Vedkommende. Hvad særlig de sidste angaaer, er deres Forekomst i Ægteskabet sikkert ret almindelig, baade her og i Udlandet, og overalt, hvor de gaa i Svang, er det ofte i de modbydeligste Former, jfr. f. Ex. det af Göb¹⁾ omtalte

¹⁾ Se foran S. 130. Betegnende nok skyldes denne Forfatters Indignation ikke selve Overgrebet, men den Mulighed, at et saadant Tilfælde kunde blive straffet! (Dommen frifandt nemlig af en subjektiv Grund).

Tilfælde. Der er jo i det Hele taget, takket være Ægtemandsrettighederne og Ægteskabets Fredhellighed, ingen Grænser for, hvad Ægtemænd byde deres Hustruer. Det er i højeste Grad mærkværdigt — forsaavidt der paa Konsfrihedsforbrydernes Omraade overhovedet er Noget, der kan forbause, —, at de herhenhørende Bestemmelser i en af de yngste Straffelove, den norske Straffelov, ikke alene anses uanvendelige paa Ægtemandens Samleicangreb, men ogsaa paa andre kønslige Angreb fra hans Side, jfr. U r b y e S. 241: ». . . at forhold mellem mand og hustru »aldrig gaar ind under udtrykket utugtlig omgjængelse«; og det, selv om det drejer sig om anomale Akter, se sammesteds Note 6: »Alene de almindelige straffe for tvang eller legems- »krænkelser vil derfor være anvendelige, hvor en mand med »perverse tilbøjeligheder tvinger sin hustru til at taale, at »han ved hende paa unaturlig maade søger tilfredsstillelse »for sin kjønsdrift, selv om hun opfatter forholdet som utugt- »ligt, netop fordi det er unaturligt«. Forhaabentlig vil dog dette Udslag af moderne Lovgivning ikke finde Efterligning andetsteds ¹⁾).

c. Som det vil ses, viser selv det ringe Materiale, der under de nuværende Anskuelsers Regimente staaer til Raadighed, at der er Trang til en Straffebestemmelse mod Ægtemandens kønslige Angreb paa Hustruen; men dermed er ikke alt sagt. En Straffebestemmelse vil nemlig endvidere have den største Betydning, over for Hustruen ved at udfri hende af hendes Retsløshed paa dette Punkt, og over for Ægtemanden ved at lægge en Dæmper paa hans despotiske Tendenser:

Der er jo i og for sig noget selvmodsigende i, at en Kvinde, naar hun gaaer ind i ét saa vigtigt, og ovenikøbet som helligt betragtet, Forhold som Ægteskabet, pludselig skal staa uden Retsbeskyttelse mod Angreb fra den Kant, hvorfra Angreb, vel ikke burde true, men dog faktisk væ-

¹⁾ Det danske Udkasts § 201 synes anvendelig ialfald i Tilfælde af anomale Akter.

sentlig truer. Saaledes som Kvindernes Stilling i Samfundet efterhaanden har udviklet sig, vil Mangel paa Retsbeskyttelse i Ægteskabet i Virkeligheden sige, at en Kvinde ved at gifte sig for sin vitaleste Rets Vedkommende tvinges mindst 100 Aar tilbage i Tiden i en ganske anakronistisk Retstilstand. Og, naar hun saa Aar ud og Aar ind bliver Genstand for Mandens konslige Brutalitet og modbydelige og svinske konslige Udskejelser, bliver Følgen jo den, at hun tilsidst sloves og i Bund og Grund demoraliseres. Hvilken Virkning dette har for Børnene, Hjemmene og Samfundet er et Spørgsmaal, som de burde sætte sig lidt mere ind i, der evig og altid gøre sig til Talsmænd for Ægteskabets og Hjemmets Fredhellighed.

Og hvilken Betydning særlig ogsaa denne Fredhellighed har for Manden, kan f. Ex. ses af den foran S. 161 omtalte Sag HRT. 1870 / 335. Hvis her Øvrighedens Indskriden i Tide var blevet paakaldt, og ikke var blevet nægtet, havde det dog været muligt at stanse Mandens aarevis igennem fortsatte Misbrug af Hustruen til Omgængelse mod Naturen, og man havde vel ialfald kunnet opnaa at redde Døtrene fra at blive misbrugte og ødelagte af ham. Som Forholdene nu ere, er det derimod netop Ægteskabets Fredhellighed, der tillader Manden at byde sin Hustru, hvad han faaer Lyst til, og at tvinge hende til Samleie, naar han har Lyst til det; om det saa er lige før det Øjeblik, hvor hun skal til at føde (hvis han tilfældigvis skulde faa Lyst til det). Intet Under, at Manden tilsidst griebes af »Familieoverhoved«-Storhedsvanvid, bilder sig ind, at han kan gøre med alle de af ham afhængige kvindelige Personer, hvad han finder for godt, og i Ly af Ægteskabets og Hjemmets Ukrænkelighed gør begge Dele til et rent Helvede ¹⁾. —

Selv om en Straffebestemmelse ikke skulde blive særlig

¹⁾ I Forbindelse hermed staaer egentlig en nærmere Fremstilling af de hidtil under Synspunktet »Blodskam« behandlede Angreb paa Kønsheden ved Benyttelse af Magtstilling i familieretlige Afhængighedsforhold, for hvilke Forbrydelser den nævnte Sag i HRT. 1870 / 335 netop er et typisk Exempel. Under Henvisning til Sagsfremstillingen i

ofte anvendt i Praxis — iøvrigt tvivler jeg ikke om, at der, ialfald i den første Tid, vil blive ikke ringe Anledning dertil, særlig i Tilfælde af Skilsmisse —, vilde den derfor ikke desto mindre have en overordentlig stor Betydning. Dels vilde den fjerne en Plet paa moderne Lovgivning og Retsudøvelse; dels vilde den som Straffetrusel mod Mændene (»Warnungstafel«) sikkert have en gavnlig Indflydelse i og for sig, og navnlig vilde den, ved at modarbejde »Ægteskabsdespotiet«, kunne redde Hustruen, Børnene og Hjemmet fra moralsk og fysisk Ødelæggelse. Og saavel i denne som ogsaa i andre Henseender vilde det ganske særligt virke i høj Grad heldbringende, at der blev rammet en forsvarlig Pæl gennem »Ægtemandsrettighederne«.

Literatur-Angivelse.

- Archbold's Pleading, Evidence and Practise in Criminal Cases, by W. F. Craies and G. Stephenson. 23. ed. 1905.
- Bang, Tyge i U. f. R. 1894 S. 145—52: Om Forholdet mellem Straffelovens §§ 176 og 185, 1ste Led.
- Bentzon, Viggo: Den danske Familieret. (Paa Grundlag af J. H. Deuntzers Familieret. Under Medvirkning af H. G. Bechmann). 1910.
- Berner: Lehrbuch des Deutschen Strafrechts. 18. Aufl. 1898.
- Bornemann S. S. V = Samlede Skrifter. Bd. V.
- Dorn, Hanns: Strafrecht und Sittlichkeit. München 1907.
- Garçon: Code pénal annoté. Bd. 2 S. 827—66. 1904.
- Geill i Tidsskrift for Nordisk Retsmedicin og Psykiatri. 2. Aargang S. 178—288 og 3. Aargang S. 6—72: Den retsmedicinske Undersøgelse ved Sædelighedsforbrydelser.
- Goos: Den danske Strafferets specielle Del. Første Del. 1895.
- Göb i G. A., 3: Archiv für Strafrecht und Strafprozess (Goltammer).

Højesteretstidende skal dog paa dette Sted blot fremhæves, at den Paa-gjældende, der i Dommen karakteriseres saaledes: »despotisk og ond-skabsfuld Charakter, dyrisk af Sæder og hensynslos i Valget af de Mid-»ler, han anvender for at fremtvinge sin Villie, og som derfor har »været frygtet af Enhver, som var hans Myndighed undergivet«, aarevis igennem havde gjort sig skyldig i de mest opværende kønslige Svinerier bl. a. over for to Døttre fra deres henholdsvis 7—8de og 9de Aar.

- Bd. 27 S. 417—19: Bemerkungen zu § 176¹ des Reichsstrafgesetzbuches. 1879.
- Hofmann, Ed. v.: Lehrbuch der gerichtlichen Medicin. Wien u. Leipzig. 1891.
- H. R. T. = Højesteretstidende.
- Mittermaier, W.: Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts. Besonderer Teil. Bd. IV. S. 1—215: Verbrechen und Vergehen wider die Sittlichkeit. Entführung. Gewerbmässige Unzucht. 1906.
- Mittermaier i S.-P., o: Sexual-Probleme. Zeitschrift für Sexualwissenschaft und Sexualpolitik. 6. Jahrgang S. 1—13: Ehe und Strafrecht. 1910.
- R. S. G. B. = Reichsstrafgesetzbuch (Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich. 31. Mai 1870).
- Russell, W.: A Treatise on Crimes and Misdemeanours. 6. ed. udgivet af Horace Smith og A. P. Perceval Keep. 1896.
- Stephen = Stephen: Digest of the Criminal Law. 6. ed. 1904.
- U. f. R. = Ugeskrift for Retsvæsen.
- Urbye, Andreas: Norsk Strafferet. Den specielle Del. Chria. 1906 og 1909.
- Vorentwurf zu einem Deutschen Strafgesetzbuch. Berlin. 1909.
- Weisbrod: Die Sittlichkeitsdelikte vor dem Gesetze. 1891.
- v. Wächter: Vorlesungen. 1881.
- Z. = Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft.
-